

УДК 780.64.071.2

DOI 10.34064/khnum1-75.08

Висовень Андрій Васильович

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського,
заслужений артист України, старший викладач
кафедри оркестрових духових та ударних інструментів,
e-mail: visoven.andrey@gmail.com
ORCID iD: 0009-0006-5070-215X

**Універсальний підхід у професійній освіті
як шлях до самореалізації
виконавців на духових інструментах**

Одним із перспективних освітньо-методологічних напрямів є універсальний підхід до навчання, що передбачає комплексне формування музиканта як професійно досконалої і культурно свідомої особистості, готової до творчої самореалізації в різних соціокультурних контекстах. У статті здійснено аналіз освітніх і виконавських стратегій, які інтегрують різноманітні знання, навички та компетентності в єдину методологічну систему. Наголошено на важливості поєднання технічної майстерності, інтерпретаційної та культурної обізнаності й кросжанрової гнучкості як основи універсальної моделі професійної підготовки. Мета статті – обґрунтувати універсальний підхід як ефективну стратегію підготовки виконавців на духових інструментах до професійної самореалізації та визначити основні умови й механізми актуалізації такого підходу в сучасній мистецькій освіті. Сукупність аксіологічного, культурологічного, комунікативного та інтердисциплінарного методів обрано в якості дослідницького інструментарію. Уперше в українському музикознавстві універсальний підхід комплексно розглянуто як системотворчу основу формування готовності до професійної самореалізації виконавців на духових інструментах, що передбачає міжжанрову, міжкультурну, технічну й естетичну інтеграцію у фаховій підготовці. Визначено інноваційні освітні умови, які забезпечують цілісне формування виконавця нового типу. За результатами дослідження підсумовано, що універсальний підхід до підготовки виконавців на духових інструментах виявляється перспективним напрямом у сучасній системі вищої музичної освіти. Він дозволяє: 1) сформувати інтегральну художню особистість; 2) забезпечити адаптивність до різних професійних ситуацій; 3) реалізувати потенціал самостійної та колективної творчості; 4) сприяти успішній професійній самореалізації як в академічному, так і в неакадемічному середовищі.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розробку моделей навчальних програм, основаних на універсальних принципах, а також на вивчення ефективності розглянутого підходу в різних національних контекстах музичної освіти.

Ключові слова: універсальний підхід; професійна самореалізація; виконавство на духових інструментах; мистецька освіта; міждисциплінарність; культурна ідентичність; художньо-педагогічна підготовка.

Постановка проблеми.

Сучасна музична освіта переживає глибокі трансформації, зумовлені соціокультурними змінами, розширенням меж художнього мислення та зростанням ролі виконавця як креативного агента культури. Одним із перспективних освітньо-методологічних напрямів видається універсальний підхід до навчання, що передбачає комплексне формування музиканта як професійно досконалого, не лише технічно озброєного, а й культурно свідомого виконавця, готового до творчої самореалізації в різних стильових, жанрових і соціокультурних контекстах. Із цього погляду, особливо актуальним постає питання професійної самореалізації студентів-виконавців на духових інструментах – флейті, гобої, кларнеті, фаготі, саксофоні, трубі, тромбоні, тубі тощо.

Останні дослідження і публікації. Наразі існує низка музикознавчих джерел, як українських, так і зарубіжних, у яких досліджується універсалізм творчої особистості (Коменда, 2020), питання її самоактуалізації (Громченко, 2019), проблеми універсальності в сучасному музичному виконавстві (Попова, 2021), музична комунікація (Ніколаєвська, 2020), різноманіття напрямів розвитку виконавства на духових інструментах (Ford, 2021), а також сучасна інтеграція музичних жанрів та стилів (Nikolaievska, Paliy, Denysenko, Cherednychenko, Kuzhba, Cherniavskiy, Wang, & Zeng, 2023), які було опрацьовано для реалізації концепції статті в якості її методологічного базису. Отже, у сучасному музикознавчому дискурсі універсалізм постає як феномен, дотичний до різних сфер та рівнів музичної практики. Так, у дослідженні Ю. Ніколаєвської наголошується на універсалізмі «механізмів змістоутворення в контексті різних стратегій роботи з текстом музичного твору: стратегія творення – композиція – організація

інтонаційної (звукової) форми та адекватне відбиття її у тексті-написанні; стратегія відтворення – виконання – вибудовування звукової форми у тексті-звучанні; стратегія сприйняття / спілкування – інтуїтивне виявлення в собі подій, закладених у тексті-написанні й озвучених у процесі виконання (тексті-звучанні); герменевтична стратегія – інтерпретування / як тлумачення – розуміння, тобто смислове дешифрування закладених у творі смислів (стосується й тексту-написання, й тексту-звучання)» (Ніколаєвська, 2020: 127–128).

Наукова новизна дослідження. У пропонованій статті вперше в українському музикознавстві універсальний освітній підхід комплексно розглянуто як системотворчу основу формування готовності виконавців-духовиків до професійної самореалізації, що передбачає міжжанрову, міжкультурну, технічну й естетичну інтеграцію у фаховій підготовці. Також визначено інноваційні освітні умови, які забезпечують цілісне формування виконавця нового типу.

Мета дослідження – обґрунтувати універсальний навчальний підхід як ефективну стратегію формування готовності до професійної самореалізації виконавців на духових інструментах та визначити основні умови й механізми його актуалізації в сучасній мистецькій освіті. Об'єктом дослідження постає процес професійної підготовки виконавців на духових інструментах у системі мистецької освіти; предметом – універсальний освітній підхід як методологічна модель формування готовності музикантів-духовиків до професійної самореалізації

Методологія дослідження. У якості дослідницького інструментарію застосовано: *аксіологічний підхід*, спрямований на усвідомлення ціннісного виміру музичного мистецтва; *культурологічний ракурс*, що дозволяє розглядати виконавця як творця й носія культурних смислів; *комунікативний підхід* для аналізу та осмислення дій усіх учасників процесу музикування; *системний метод*, що забезпечує комплексний розгляд сучасних процесів професійної підготовки виконавця та музичної комунікації крізь призму їх різноманітних внутрішніх та зовнішніх взаємозв'язків; *міждисциплінарний підхід*, що сприяє інтеграції знань із музикознавства, психології, педагогіки, естетики.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У мінливому ландшафті музичної освіти попит на виконавців на духових інструментах швидко зростає не лише у сфері традиційного академічного музикування, але й у різних царинах неакадемічної та популярної музики. Підготовка музиканта сьогодні потребує цілісного підходу, який виходить за межі традиційної академічної підготовки. Універсальний підхід у формуванні готовності до професійної самореалізації виконавців на духових інструментах покликаний інтегрувати різноманітність музичних стилів, навичок і теоретичних знань, що дозволить виконавцям адаптуватися до новітніх вимог сучасної концертної практики, впроваджувати інновації та розвиватися в різноманітних музичних контекстах.

Так, дослідження 2005 року, проведене Анджелою Бічінг, засвідчило, що кар'єра сучасного музиканта стала значно різноманітнішою, ніж традиційна концертна виконавська та педагогічна діяльність: сучасні музиканти ХХІ століття повинні володіти навичками, які дозволять їм орієнтуватися не тільки в академічних стилях музики, але й у неакадемічних жанрах, таких як джаз та естрадна музика (цит. за: Ford, 2021: 1). Інша дослідниця, Памела Пайк, також зазначає, що «більшість молодих музичних професіоналів тепер мають те, що стало відомим як портфоліо або багатогранна кар'єра», й пояснює, що «портфоліо» включає «широкий спектр позаштатної діяльності» (там само). Все це вимагає від сучасних музикантів високого рівня адаптивності і гнучкості.

Кар'єрне зростання випускників музичних навчальних закладів, особливо першого та другого рівнів освіти, може бути складним, особливо якщо програма навчання була зосереджена на академічних принципах музикування. Водночас опанування музичного матеріалу й відповідних технічних навичок не лише в академічній, але й у джазовій, етнічній, поп-та рок-сферах надає виконавцям-духовикам можливість значно збагатити своє володіння інструментом. Розвиток стильової гнучкості, наявність різноманітних навичок дозволяє музикантам адаптуватися до вимог різних музичних напрямів, а отже, бути

затребуваними в будь-якій царині музичного мистецтва та бути здатними вирішувати творчі завдання як в академічному, так і в неакадемічному контекстах.

Сучасне музичне мистецтво вимагає швидкої реакції на зміни, що відбуваються на ринку праці. Тому наголосимо на важливості універсального підходу до навчання виконавців на духових інструментах, який допомагає вирішувати можливі проблеми, пов'язані з технократичними тенденціями сучасності. Цей підхід базується на принципах, що включають адаптацію до мінливих умов музичної індустрії та сприяють розвитку музикантів як універсальних виконавців. Він орієнтований на створення універсальних стратегій підготовки виконавців на духових інструментах до сучасних вимог ринку праці та розв'язання проблем, що виникають у зв'язку з постійними змінами в музичній практиці.

Зазначений підхід у музичній освіті наголошує на широкій інклюзивній перспективі, яка готує виконавців до універсальності й адаптивності. На відміну від традиційних моделей викладання фахових дисциплін, які в основному зосереджуються на технічній майстерності і класичному репертуарі, універсальний підхід передбачає комплексний набір навичок, який охоплює різноманітні музичні жанри, стилі і техніки виконання. Він пропонує всебічну освіту, яка поєднує засвоєння класичних та неакадемічних форм музики, зокрема джазу, сучасних композиторських жанрів і технік та світових музичних традицій. Універсальний підхід до навчання базується на міждисциплінарних теоріях і практиках, щоби гарантувати, що музиканти стануть не тільки технічно досвідченими, але й творчо розвинутими та здатними орієнтуватися в складних умовах сучасного музичного виконавства. Його кінцева мета полягає в тому, щоби підготувати виконавців до самореалізації у будь-якому професійному середовищі, уможливити досягнення ними успіху в різноманітних умовах завдяки набутій у процесі навчання стильовій гнучкості. У контексті нашої теми позначимо такі *засадничі складові універсального освітнього підходу у сфері духового виконавства*:

* ознайомити здобувачів вищої освіти, які грають на духових інструментах, з основами виконання джазу;

* запропонувати низку вправ для розвитку техніки гри на духових інструментах за джазовими стандартами організації музичного матеріалу;

* дати стислу характеристику музики різних етнічних культур та пояснити особливості її виконання на духових інструментах;

* ознайомити виконавців-духовиків із базовими навичками роботи з електронним та комп'ютерним оснащенням, налаштуванням мікрофонів та навушників; із програмним забезпеченням, необхідним для виконання сучасної естрадної музики різноманітних стильових напрямів (рок-, поп-, та ін.).

Зазначимо, що універсальний освітній підхід зовсім не ігнорує важливості технічної майстерності виконавця. Фокус при цьому зміщується від простих технічних вправ до розвитку навичок, які дозволяють музикантам застосовувати набуті технічні навички в різних музичних стилях. Цей підхід включає оволодіння класичними техніками, а також вивчення інноваційних стилів гри, які є необхідними для неакадемічних сфер музикування, таких як джаз або електронна музика. Джазова імпровізація, розширені техніки в сучасній класичній музиці та здатність пристосовуватися до різних типів ансамблю є невід'ємними компонентами універсального навчання. Також «велику роль у формуванні універсальності виконавця відіграє високий рівень його теоретичної підготовки та досконале опанування таких дисциплін, як “Сольфеджіо”, “Гармонія”, “Поліфонія”, “Аранжування”, “Інструментознавство”, – зазначає дослідниця А. Попова. – Нерідко музиканти-виконавці нехтують їх ґрунтовним вивченням, віддаючи пальму першості студентам спеціальностей “Теорія музики” та “Композиція”» (Попова, 2021: 74).

Ключовою характеристикою універсального освітнього підходу є інтеграція міждисциплінарного знання. У сучасних умовах виконавці на духових інструментах мають досліджувати різні музичні традиції, включаючи етнічну, фольклорну та популярну музику, і розуміти їх

теоретичні основи. Це міждисциплінарне навчання дозволяє виконавцям спиратися на широкий спектр музичних ідей і традицій, підвищуючи свої інтерпретаційні можливості.

В універсалістській системі вирішальне значення має культурна компетентність. Виконавці на духових інструментах мають вивчати не лише техніку певних стилів, але й культурні контексти, з якого ці стилі походять. Це особливо важливо в таких напрямках, як джаз і *world music*, де основним елементом є імпровізація. Необхідність володіти навичками імпровізації як у традиційних контекстах, так і в сучасній музиці зумовлена важливістю розкриття художнього потенціалу виконавців. За спостереженням В. Громченка, самоактуалізація митця в умовах полімистецького синтезу характеризується комплексним художньо-практичним підходом, який включає в себе виконавську впевненість, емоційну відвертість та художню переконливість виконання, що особливо яскраво проявляється в індивідуальних жанрових формах, таких як інструментальне або вокальне соло, моноакти в театрі, сольний експресивний танець. Високий рівень самоактуалізації досягається через акцентуацію надособистісних якостей митця, що сприяє децентралізації його «я» і веде до створення нових категорій буття. Така децентралізація є важливим етапом самоактуалізації кожного митця, незалежно від спеціалізації або представленого жанру (Громченко, 2020: 128–129).

Крім технічної і теоретичної освіти, універсальний педагогічний підхід надає важливого значення художньому та особистісному розвитку виконавця, який включає в себе виховання індивідуальності та здатності до самовираження. Сьогодні багато виконавців на духових інструментах беруть участь у проєктах, що виходять за межі музики західноєвропейської академічної традиції, komponують власні твори або експериментують з новими формами мультимедійного виконання, які поєднують музику з візуальним мистецтвом чи технологіями.

Ще одним значущим компонентом універсального освітнього підходу у сфері виконавства на духових інструментах є виховання адаптивності до професійного середовища. Сьогодні від виконавців

очікується, що їхня діяльність не обмежуватиметься оркестровою чи сольною практикою в академічній сфері музикування, і вони мають бути здатними працювати в різноманітних умовах, включаючи фрілансерську роботу, студійний запис, виступи в неакадемічних сферах діяльності, співпрацю з митцями-представниками інших творчих професій. Універсальний навчальний підхід сприяє цій адаптивності, надаючи виконавцям широкий набір технічних, теоретичних і культурних навичок, які дозволять їм досягти успіху як у традиційних, так і в нетрадиційних умовах.

Універсальний підхід як сучасна освітня тенденція має місце і в розробці етюдів для духових інструментів. У ХХІ столітті цей традиційний жанр долає межі педагогічної функції, перетворюючись на повноцінні художні композиції (Nikolaievska, Paliy, Denysenko, Cherednychenko, Kuzhba, Cherniavskiy, Wang, Zeng, 2023: 24). Головною тенденцією сучасного етюдного репертуару стало стирання кордонів між академічною та неакадемічною музикою, що на пряму пов'язано з новими вимогами до музикантів: поряд із класичною підготовкою вони мають володіти техніками джазу, фолку, фанку, рок- і електронної музики.

Сучасні етюди не лише вдосконалюють амбушюр чи артикуляцію – вони розкривають художній потенціал інструмента, спонукають до сценічного виконання та діалогу зі слухачем. Композитори, як-от Віл Офферманс, Жиль Сільвестріні, Аллан Колін чи Камерон Пірс, пишуть твори, що поєднують технічну складність, новітні прийоми гри та інтертекстуальність. Так, флейтові етюди В. Офферманса базуються на імпровізації, інтертекстуальності та «тілесності» звучання; Ж. Сільвестріні розкриває імпресіоністичний потенціал сольних звучань гобоя; фаготисти, трубочі, тромбоністи й валторністи отримують інструктивні збірки, де джазові, авангардні та експериментальні елементи стають нормою. Крім того, етюди дедалі частіше виконуються в концертах, що засвідчує їхню нову функцію – бути повноцінним витвором мистецтва.

Останнє десятиліття виявилось значущим для розвитку етюдного репертуару для тромбона, де з'явилися нові цікаві проєкти. Одним з них став «*Bordogni Jazz Project*» – аранжування восьми вокалізів Дж. Бордоньї з використанням джазових гармоній та ритмів, який також містить новостворені етюди, побудовані на основі перегармонізації оригінальних мелодій Бордоньї. Ці розробки мають на меті надати як виконавцям-тромбоністам, так і викладачам доступний, але всеохопний ресурс, який обіймає не лише технічні, а й стилістичні нюанси виконання та культурні аспекти, зокрема джазові ідіоми та практики, що дозволяє значно розширити діапазон музичних можливостей тромбоністів (Ford, 2021). Отже, цей матеріал може слугувати для опанування музикантами з академічною підготовкою джазової техніки та виконавської стилістики, оскільки попит на універсальних виконавців, які спроможні грати не лише класичний, але й джазовий репертуар, у сучасному музичному просторі все більше зростає. Вивчення подібних матеріалів допоможе музикантам адаптувати свої технічні навички і творчі можливості до вимог сучасної музичної практики, коли від виконавців все частіше очікується володіння репертуаром, що виходить за межі традиційного. Із цього приводу доречно згадати дослідження О. Коменди з питання універсалізму творчої особистості, де застосовано поняття «провідної діяльності, що в рамках концепції діяльнісного універсалізму трактується як діяльність, відзначена масштабністю, тривалістю, цінністю для митця, його сучасників та нащадків, *всередині якої зароджуються нові види діяльності* [курсив наш – А. В.]» (Коменда, 2020: 381).

Отже, сучасний етюд у духовому виконавстві – це вже не просто «вправи», а майданчик для професійної самореалізації, розширення музичного кругозору та комунікації з публікою. Він вимагає від виконавця універсальності, а від педагогів – відкритості до багатьох стилів і форм музичної мови. Важливою особливістю сучасного етюдного репертуару є його функціональне зміщення: якщо раніше етюди сприймалися виключно як навчальний матеріал, призначений для роботи над технікою, то сьогодні вони все частіше «виходять на сцену», тобто

переходять до статусу концертних творів, які можуть бути використані як сольні композиції, здатні донести до слухача глибокий зміст, певне художнє послання. У цьому контексті етюди для духових інструментів виконують важливу роль у розвитку сучасного виконавства, яке все більше потребує виходу за межі традиційної академічної підготовки музикантів, пропонуючи їм можливість професійної самореалізації в широкому спектрі музичних стилів та жанрів.

Висновки.

Універсальний підхід у сфері професійного навчання виконавців на духових інструментах є зрушенням у музичній освіті, що відображає еволюцію музичного мистецтва. Завдяки поєднанню таких складових, як набуття технічної майстерності, знання із музично-теоретичних та суміжних мистецьких дисциплін, що забезпечують культурну компетентність і художньо-творчий розвиток, комп'ютерна грамотність і вміння працювати із сучасними технічними пристроями, цей підхід надає комплексну основу для підготовки музикантів до кар'єрного зростання в різноманітних музичних умовах. Оскільки музична індустрія продовжує розвиватися, здатність до адаптації та взаємодія з багатьма музичними традиціями та стилями є важливою для виконавців, які прагнуть досягти справжнього успіху.

Сутність універсального освітнього підходу полягає у формуванні музиканта нового типу – виконавця, що спроможний вільно орієнтуватися в широкому спектрі музичних практик. Універсалістський підхід в освітньому процесі націлений на формування виконавської техніки, інтерпретаційної гнучкості, що враховує стильову і жанрову варіативність, імпровізаційного та композиторського мислення, кроскультурної обізнаності. Результатом такої стратегії є виховання універсального виконавця, що здатний реалізовувати себе не лише в академічному, а й у джазовому, етномузичному, поп-артовому, мультимедійному просторах та в експериментальних музичних напрямках.

Формування готовності до професійної самореалізації в музичній освіті вимагає також створення гнучкого й відкритого педагогічного середовища, яке сприятиме розвитку індивідуальності і творчої

ініціативи студента. До ключових умов такого середовища належать: репертуарна стратегія, що охоплює твори різних стилів, епох і культур; індивідуалізований підхід до складання навчальних планів; інтеграція теоретичних і практичних дисциплін; залучення студентів до проектної діяльності, яка стимулює креативність, командну взаємодію та навички самостійної творчої реалізації.

Універсализація музичної освіти є відповіддю на виклики сучасної глобалізованої культурної реальності. В умовах мультикультурного, міжжанрового та динамічного музичного простору актуалізується потреба у виконавцях, здатних до гнучкого мислення, адаптивності та міждисциплінарної комунікації. Універсальний освітній підхід розширює рамки професійної підготовки, дозволяючи виконавцям-духовикам залишатися конкурентоспроможними, креативними і мобільними у різних соціокультурних контекстах.

Перспективи дослідження. Універсальний підхід до професійної освіти виконавців на духових інструментах відкриває кілька перспективних напрямів наукових розвідок: *моделювання процесу виховання універсального виконавця з урахуванням міждисциплінарних, кроскультурних та жанрових компонентів; аналіз освітніх практик різних країн для виявлення ефективних стратегій професійної підготовки духовиків; розробка методик проектного навчання, спрямованого на розвиток креативності, мобільності та командної взаємодії; вивчення впливу цифровізації та мультимедійного простору на професійну адаптацію музикантів; дослідження виконавської ідентичності музиканта нового типу в умовах постакадемічної музичної культури.*

Ці напрями дозволяють не лише оновити зміст музичної освіти, а й сприятимуть підготовці гнучких, креативних і конкурентоспроможних виконавців у глобалізованому культурному середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

Громченко, В. (2019). До проблеми самоактуалізації митця у світлі мистецького синтезу. *Музикознавча думка Дніпропетровщини*, 16, 120–129.

- Коменда, О. (2020). *Універсальна творча особистість в українській музичній культурі*. (Дис. ... д-ра мистецтвознавства). Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. Київ.
- Ніколасєвська, Ю. (2020). *Музична комунікація як інтерпретативний феномен (на матеріалі творчості XX – початку XXI ст.)*. (Дис. ... д-ра мистецтвознавства). Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків.
- Попова, А. (2021). Питання виховання універсальності в сучасному музичному виконавстві. *Інноваційна педагогіка*, 33(2), 71–74.
- Ford, W. (2021). *An Introduction to Jazz Performance Skills and Techniques for Trombone: The Bordogni Jazz Project*. (DMA diss.). Louisiana State University. Baton Rouge, La. https://repository.lsu.edu/gradschool_dissertations/5575/
- Nikolaievska, Yu., Paliy, I., Denysenko, I., Cherednychenko, O., Kuzhba, M., Cherniavskiy, I., Wang, Y., Zeng, Q. (2023). Style paradigm of the instrumental etude genre. *Ad Alta. Journal of Interdisciplinary Research*, 13(2), 18–25.

REFERENCES

- Ford, W. (2021). *An Introduction to Jazz Performance Skills and Techniques for Trombone: The Bordogni Jazz Project*. (DMA diss.). Louisiana State University. Baton Rouge, La. https://repository.lsu.edu/gradschool_dissertations/5575/ [in English].
- Hromchenko, V. (2019). To the problem of self-actualization of an artist in the light of artistic synthesis. *Musicological Thought of Dnipropetrovsk Region*, 16, 120–129 [in Ukrainian].
- Komenda, O. (2020). *Universal creative personality in Ukrainian musical culture*. (D-r Habil.'s diss.). Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music. Kyiv [in Ukrainian].
- Nikolaievska, Yu. (2020). *Musical communication as an interpretative phenomenon (based on the material of the work of the 20th – early 21st centuries)*. (D-r Habil.'s diss.). Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts. Kharkiv [in Ukrainian].
- Nikolaievska, Yu., Paliy, I., Denysenko, I., Cherednychenko, O., Kuzhba, M., Cherniavskiy, I., Wang, Y., Zeng, Q. (2023). Style paradigm of the instrumental etude genre. *Ad Alta. Journal of Interdisciplinary Research*, 13(2), 18–25 [in English].
- Popova, A. (2021). Issues of educating universality in modern musical performance. *Innovative Pedagogy*, 33(2), 71–74 [in Ukrainian].

Andrii Vysoven

Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts,
Honored Artist of Ukraine, Senior Lecturer,
the Department of Orchestral Wind and Percussion Instruments
e-mail: visoven.andrey@gmail.com;
ORCID iD: 0009-0006-5070-215X

Universal approach in professional education as a way to self-realization of wind instrument performers

Statement of the problem. *The article considers the universal approach as an effective method of forming readiness for professional self-realization of wind instrument performers. An analysis of educational and performance strategies that integrate various knowledge, skills and competencies into a single methodological system is carried out. The importance of combining technical mastery, interpretative and cultural awareness, as well as cross-genre flexibility as the basis of a universal model of professional training is substantiated.*

Objectives, methods, and novelty of the research. *The purpose of the article is to substantiate the universal approach as an effective strategy for forming readiness for professional self-realization of wind instrument performers and to determine the main conditions and mechanisms for implementing this approach in modern art education. The methodological basis of the article consists of a set of axiological, cultural studies and interdisciplinary research methods. The scientific novelty of the article is determined by the following positions: for the first time in Ukrainian musicology, the universal approach has been comprehensively considered as a system-forming basis for professional self-realization of performers on wind instruments, which encompasses inter-genre, intercultural, technical and aesthetic integration in professional training. Innovative educational conditions have been identified that ensure the holistic formation of a new type of performer.*

Results and conclusions. *It is noted that the universal approach to the training of performers on wind instruments is a promising direction in the modern system of higher musical education. It allows: 1) to form an integral artistic personality; 2) to ensure adaptability to various professional situations; 3) to realize the potential of independent and collective creativity; 4) to promote successful professional self-realization in both, academic and non-academic environments. Further research could be aimed at developing models of curricula based on universal principles, as well as studying the effectiveness of such an approach in different national contexts of music education.*

Keywords: *universal approach; professional self-realization; wind instruments performance arts; arts education; interdisciplinarity; cultural identity; artistic and pedagogical training.*

Стаття надійшла до редакції 4 травня 2025 року